

Evidens for apotekspraksis

International forskning: Forskellige vinkler på apotekets rolle i sundhedsfremme og forebyggelse gennem screening

Af Bettina Friese, Mira El-Souri, Rikke Nørgaard Hansen, Charlotte Rossing.

Internationale erfaringer viser, at der på apoteker verden over er gang i mange spændende ting – en af dem er screening. I denne artikel kan du læse om udvalgte projekter, der konkluderer, at apoteket har en vigtig rolle i og kan fungere som partner i sundhedsvæsenet for sundhedsfremme og forebyggelse gennem screening af borgere.

Apoteket kan spille en rolle i at identificere borgere, der af den ene eller anden grund er i risiko for at udvikle sygdomme eller har svært ved at tage medicin. Apotekets beliggenhed i nærområdet og borgernes lette tilgængelighed til apoteket gør apoteket til en vigtig partner i sundhedsfremme og forebyggelse. Apoteket kan også anvendes til at identificere borgere, der har svært ved at synke fast doserede lægemiddelformer.

Der er i udlandet udviklet screeningsværktøjer på en række områder, og det vil være spændende at teste disse på danske apoteker.

Apoteker screener på hjerte-kar-området

Der er langt mellem Irland og Nigeria. I begge lande har apotekerne imidlertid taget fat i

screening, der kan være med til at forebygge hjerte-kar-sygdom.

”Ambulatory blood pressure monitoring” er en apoteksydelse i Irland. Farmaceuter, der udfører ydelsen, har gennemgået et særligt uddannelsesforløb. Ydelsen består i, at borgeren får stillet en række spørgsmål om helbred og livsstil, og at han/hun derefter får påsat en blodtryksmåler, der skal bæres i 24 timer. Blodtryksmåleren måler også borgerens puls. Borgeren skal notere, hvad han/hun foretager sig, når blodtryksmåleren giver besked om, at den måler. Dagen efter skal borgeren aflevere blodtryksmåleren, og får så resultatet af målingen ved samme lejlighed.

Apoteksfarmaceuten forklarer resultatet af målingen og rådgiver om livsstil, der er relevant for forebyggelse af hjerte-kar-sygdomme. Borgeren henvises til lægen, hvis målingen viser, at der er behov for en udredning hos lægen.

I projektet blev data fra 580 målinger analyseret:

- 53 % kvinder, 47 % mænd
- Gennemsnitsalder 57 (+/- 13 år)
- 64 % havde forhøjet blodtryk – flere mænd end kvinder
- Hos personerne over 50 år havde 13 % uregelmæssig puls.

Projektgruppen konkluderede, at ydelsen således var med til at opspore både forhøjet blodtryk og uregelmæssige pulsmønstre – dels hos borgere med diagnose på hjerte-kar-sygdom, dels hos borgere uden.

[Se abstract her](#)

I Nigeria findes ydelsen ”Healthy heart check”, hvis formål er at nedsætte risikoen for at udvikle hjerte-kar-sygdom. Som ved ”Ambulatory blood pressure monitoring” bliver borgeren også interviewet af apotekets farmaceut om helbred og livsstil. Herefter får borgeren målt blodtryk, BMI, blodsukker, totalcholesterol, HDL, LDL og triglycerider. Resultatet af målingerne og

Evidens for apotekspraksis

International forskning: Forskellige vinkler på apotekets rolle i sundhedsfremme og forebyggelse gennem screening

interviewet danner, sammen med borgerens køn og alder, grundlag for en vurdering af borgerens risiko for at udvikle hjerte-kar-sygdom.

I projektet fik 165 borgere foretaget kliniske målinger. Borgerne blev udvalgt gennem farmaceutens interview, som identificerede, om borgeren var disponeret for hjerte-kar-sygdom. I forhold til de grænser, der er i Nigeria, viste de kliniske målinger følgende:

- 71 % havde forhøjet blodtryk
- 79 % havde et BMI, der var for højt
- 47 % havde et ikke-fastende blodsukker, der var for højt
- 55 % havde for højt totalcholesterol
- 69 % havde for lavt HDL
- 75 % havde forhøjet LDL
- 42 % havde forhøjede triglycerider.

Projektgruppen konkluderer, at der er behov for, at det bliver muligt at udføre flere tests på apoteket, så apoteket mere effektivt kan rådgive og henvise til lægen for at forebygge hjerte-kar-sygdom.

[Se abstract her](#)

Apoteket kan spille en rolle i faldforebyggelse

4.630 udfyldte spørgeskemaer er blevet indsamlet på 716 apoteker i Wales, Storbritannien. I spørgeskemaet blev der blandt andet spurgt om alder, køn, medicin, og om deltagerne har været faldet inden for de sidste 12 måneder.

Resultaterne viste, at 36 % af de adspurgte havde angivet, at de var faldet inden for de sidste 12 måneder. Blandt borgere, der var faldet, var der signifikant flere, der tog følgende typer af medicin end i gruppen af borgere, der ikke var faldet: anxiolytika, antidepressiva, opioider, antiepileptika og medicin til kontrol af blærefunktion. Det samme gjaldt borgere, der fik fire eller flere lægemidler. Undersøgelsen bekræfter, at risiko for fald øges af visse typer af medicin, og at apoteket kan have en rolle i at rådgive om faldforebyggelse til borgere, der er i behandling med disse typer af medicin.

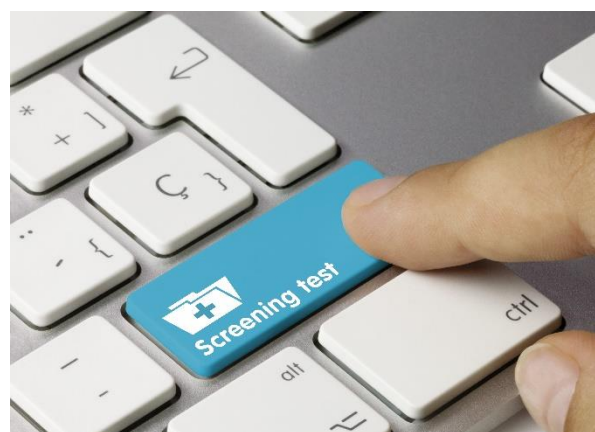
[Se abstract her](#)

Schweiziske apoteker screener borgere for coloncancer

Vores kolleger i Schweiz har en ydelse til tidlig opsporing af coloncancer. Farmaceuten spørger først borgeren, om han/hun har symptomer på coloncancer. Hvis det er tilfældet, henvises borgeren til lægen med det samme. Hvis det ikke er tilfældet, får borgeren udleveret et sæt til at foretage afføringsprøve og en instruktion i at bruge det. Prøven analyseres på et laboratorium. Resultatet af prøven gives af farmaceuten, der alt efter resultatet af prøven rådgiver om forebyggelse eller henviser til lægen for yderligere udredning.

I Schweiz er der ca. 1.770 apoteker. I 2016 var der 500 apoteker, der screenede for coloncancer hele året, og yderligere 350, der screenede i en kampagneperiode på halvanden måned. Ca. 23.000 borgere modtog ydelsen. 7 % af borgerne blev henvist til lægen for at få foretaget koloskopi. Det anslås, at ydelsen gav anledning til, at 58 patienter blev diagnosticeret med coloncancer som følge af apotekets screening. Projektgruppen angiver, at ydelsen positionerer apoteket som partner i arbejdet med sundhedsfremme og forebyggelse, og at apoteket nu er omfattet af sundhedsmyndighedernes strategi for opsporing af coloncancer og de tilhørende programmer.

[Se abstract her](#)

Evidens for apotekspraksis

International forskning: Forskellige vinkler på apotekets rolle i sundhedsfremme og forebyggelse gennem screening

Et værktøj der identificerer borgere, som har svært ved at synke fast doserede lægemiddelformer, er på måske vej

I Australien regner man med, at ca. 14 % af befolkningen har svært ved at synke fast doserede orale lægemiddelformer; fx tabletter og kapsler. De samme personer har ikke svært ved at synke mad og drikke. Eksisterende screeningsværktøjer for synkebesvær indeholder ikke elementer, der gør det muligt at identificere personer, der alene har udfordringer med at synke fast doseret oral medicin.

Derfor har en gruppe sundhedsprofessionelle (herunder farmaceuter, læger i almen praksis, sygeplejersker og psykologer) udviklet et screeningsværktøj med otte spørgsmål, som projektgruppen håber kan anvendes til at

identificere borgere, der har svært ved at synke fast doserede lægemiddelformer. Screeningsværktøjet er ikke testet endnu.

[Se abstract her](#)

Man skal lære af sine fejltagelser ... også når det handler om screening

I Brighton og Hove i England er der udført et projekt i hospitalsregi, hvor apoteker, der udleverer opioids substitutionsterapi, fx metadon, og "værktøj" til stofmisbrugere, fik tilsendt skriftligt informationsmateriale (et kort), som skulle udleveres til stofmisbrugerne. Kortet beskrev vigtigheden af at blive testet for hepatitis C og anviste, hvor man kan blive testet. Projektet gav ikke anledning til, at én eneste stofmisbruger henvendte sig til hospitalet for at blive testet for Hepatitis C. Projektgruppen konkluderer, at hvis apotekerne skal bruges i sådanne sammenhænge, er det vigtigt, at der afsættes ressourcer til fx uddannelse og til at teste det, der skal foregå i projektet.

[Se abstract her](#)

Projekterne blev alle præsenteret på den 78. FIP-verdenskongres i Glasgow.

Næste nyhedsartikel i Evidens for apotekspraksis

Næste nyhedsartikel i Evidens for apotekspraksis sætter fokus på de nordiske landes erfaringer med og forskning i patientinvolvering i sundhedsvæsenet. Denne artikel bringes, når Pharmakon Forskning har deltaget i 9th Nordic Social Pharmacy and Health Services Research Conference 2019 den 12.-14. juni på Københavns Universitet og Pharmakon.